Година II. Самоков, Ноември 1922 год. Брой 3.

РИЛСКИ ШЕПОТ

ОРГАН НА УЧАЩИТЕ СЕ ПРИ АМЕРИКАНСКИТЕ ГИМНАЗИИ — САМОКОВ.

Главен редактор: Васил А. Радев

РЕДАКЦИОНЕН КОМИТЕТ: Недялка Константинова, Надя Будурова, Радка Манафова, Димитър Григоров, Асен Николов, Цвятко Попов.

Администратор: Георги Тодоров

Годишно течение десет броя. — Абонамент 25 лева. — Излиза месечно.

АНОНИМ.

Един сериозен въпрос.

Думата е за един от оние голями въпроси, които идат на помощ на целта на нашите училища: да дадат добро и солидно *възпитание* на питомците си. Една голяма придобивка, която учениците в нашите училища получават от тях, една благородна черта на истински характер, една резка причина, що прави човека *човек*, а не *скот*, — това е, безспорно, *въздържанието*. С голяма тъга аз се залавям да пиша неколко реда по тоя предмет, като още повече съжалявам за факта, който ме принуди да сторя това, именно повдигнатият от Ученическия Съвет въпрос за пушенето и пушачите в мъжкото училище. Като ученик в това училище, където аз съм имал случая да се науча на много хубави и полезни неща, да наблюдавам и да се възхищавам от много истински, красиви характери — и на възпитатели и на *възпитаници*, — с голяма болка в сърцето си, тук аз трябва да констатирам факта, че има сега за сега *неколко* — да се радваме: 5-6 души само—измежду нас, които злоупотребяват с най свещеното, което природата е дала човеку — злоупотребяват с *човешкото* у себе си, *сами* се правят скотове: *пият* и *пушат*! Изхождайки от целта на нашето училище по въпроса и имайки предвид говореното по него в ученическото събрание, свикано за разглеждането му, аз искам тук — от нашата малка ученическа трибуна, — да кажа няколко думи.

Потребно е *ясно*, *открито* и *откровено* действие, потребна е *енергична борба*. В ученическото събрание се изказа опасението, че с повдигането на тоя въпрос ние, американските възпитаници и училището ни, ще се изложим. Това не трябва да ни плаши: 5-6 души — не повече, нека се забележи — измежду нас пушат. Когато всички сме съгласни, че това не е добро, че това е *зло*, — как трябва да постъпим за неговото изкореняване? — Ние не трябва да се срамуваме да им посочим пътя, по който *те са тръгнали* и оня, по който *трябва да вървят*, не трябва да се страхуваме от *нищо*, когато е въпрос за *унищожението* на най-голямия порок. Явно и публично ние трябва да изкореним *семето*, за да бъдем спокойни, че *позорното дърво*, което би израсло от него, *никога* няма да види бел свят.

Как да постъпим? — Аз апелирам към всички другари-ученици да се позамислят сериозно върху тоя въпрос: не само да се приказва *какво е* и *какво да е*, но *какво да направим*. В ученическото събрание имаше много мнения по въпроса — някои даже искаха пушачите — понеже са нищожно малко — да се изключат *веднага*, за да не влияят на останалите ученици и *да не повтарят* училището. Това е рационално разрешение на въпроса — аз винаги съм бил партизанин на бързите, на смелите акции — но най-рационалното ли е? Нима ние ще се задоволим само с това да изкореним семето из нашите училища, за да

го посеем некъде другаде? Не трябва ли да се замислим добре върху въпроса: дали това *семе*, което *няма да мърси нашата почва*, много повече *ще мърси някоя друга* — оная, във която ще го изхвърлим? — Ще изключим пушачите из нашето училище, — каква полза от това, когато ще ги лишим от многобройните *добри влияния* тук, в училището, когато ще ги изгоним вън, всред съблазнителната атмосфера на реалния живот? Няма ли тогава онова *позорно дърво*, което щеше да израсте в нашето училище, да израсте *там, в обществото*, където един ден и ние ще отидем, и няма ли тогава да ни е срам, че сме позволили неговото израстване, нещо повече — че сме помогнали на посаждането му? — Не, ние трябва да изкореним семето от тук, не за да го пресадим в друга, по-благоприятна почва, а да го *унищожим*, да го унищожим така, че то *никога* и *никъде* да не пусне корени, от него *никога* и *никъде* да не израстне дърво — *позорно дърво*. Това трябва да бъде нашата цел: пълно унищожение, позорна смърт на порока!

В училището ни има Възпитателна дружина. По една или друга причина до сега тя не е проявила оная дейност, която е потребна. Имайки пред вид всичко казано до тук, след като у нас няма две мнения по въпроса за *съвършеното унищожаване на семето на порока*, морален дълг ни се полага да напрегнем всички сили в услуга на дружината и каузата ѝ. Това е *пътя*, който *сигурно* води към нашата цел: съзнание, *ясно съзнание* трябва да има всеки от нас за *величината на злото*, с което ще се боря, защото само съзнателния то няма да подхлъзне, *само съзнателния ще бъде негов победител*. А съзнание ще получим най много от Възпитателната дружина с нейните полезотворни беседи.

Прочее, всички до един в Възпитателната дружина!

Това е, което исках да кажа по въпроса. В заключение аз пак се обръщам към всички другари-ученици и ги моля, апелирам най-искрено да се замислят сериозно по въпроса: това е един от най сериозните, най сериозния, ако щете, въпрос, който подлежи на разрешение не само в нашето училище, а и в цялия свят. Нека всички ясно определим нашето становище по него и нека то да бъде такова, което никога за напред няма да позволи, няма да даде повод за третиране тук, на нашата трибуна, такива нежелателни и позорни въпроси.

Н. Н.

жените за мира.

По повод сказката на Miss Берд, държана в девическото училище и статията на Emily Balch в „The world Tomorrow" — относно „Работата за мир", която върши днес жената, — решихме да пишем и ние в нашия малък вестник за това, което вълнува почти всички жени в света.

Още от ранни времена жената е била против войните, обаче тя не е смела да изказва гласно своето мнение по този въпрос, тъй като това се е считало за една голема слабост от нейна страна.

Обаче война след война е донасяла все по-големи злини и загуби, които лошо са повлияли на човечеството. За това именно напоследък, когато светът преживе страшни и бурни времена, хората почнаха да се вслушват в отначало слабия вопъл — а сега изразен вече в мощен зов, обхванал всички културни страни — на жените за мир.

В разгара на страшната европейска война жената бе тая, която първа почна работата за мир. Една малка група от жени начело с Jene Addams, неуморно, с риск на живота си са обикаляли приятелски и неприятелски страни, за да молят влиятелни лица от името на тези, които предостатъчно беха страдали от войната, да се тури край на кръвопролитията. Вън от това ние виждаме в Хага една малка конференция, състояща се от представителки почти на всички страни, а даже интересуващи се от Сирия, Сиам и Южна Африка да се събират и сега вече още по-смело да говорят за мир...

И най-после мирът дойде. Не жените беха тия, които го причиниха. — Но какво ни донесе той? — Нищо... Повече сълзи и страх пред неизвестното бъдеще, което може би ще ни донесе нови войни, нови нещастия. Изхождайки от това, жената и днес продължава да се бори за траен мир.

Във Вашингтонската конференция жените говориха за мир. В Италия благодарение на смели ратнички се избегна войната с Албания.

Първи жените се обявиха против Версайския договор и изявиха своя протест.

Те са създали четири интернационални училища с цел да работят върху мирните доктрини.

Но между другото, най-важното от последните събития е решението на Женската Интернационална Лига за Мир, да се свика конференция в Хага през декември тая год., за да ревизира договора за мир и да се направи нещо, с което биха облекчили страданията на хората.

В Ирландия жените работят за премахването на черния режим, в Германия — върху общественото мнение в полза на репарациите, в Русия — премахване терора и т. н. — според нуждите на страната, в която работи отделна секция.

Това е декларацията, която подписват жените от Женската Интернационална Лига за Мир:

„Декларирам, че по никакъв начин нямам намерение да помагам или удобрявам нападателна, защитителна, интернационална или гражданска война, било като заемам военна служба, като правя муниции, като подписвам заем и като работя или помагам да могат други да заемат военна служба. Нито с пари, нито с военна помощ няма да поддържам или удобрявам войната."

Дали в България ще почне такова едно движение всред жените? Досега тук познаваме жената, която малко се интересува от това, което става на около ѝ. Но в този момент, когато светът е обхванат от една нова идея — идеята за „Траен Мир" — ще остане ли България индеферентна към тоя зов?

Л. ЗАФИРОВА.

Нашите способности.

Заниманието се беше свършило. Великолепната луна с всичката си омайност надничаше из ведрото небе. Аз излезох за да подишам чист въздух преди да се прибера в тесната, душна стая.

На групи, на групи излизаха ученичките и се разпръсваха на разни страни. Когато поутихна големия шум, аз неволно се вслушах в два доста оживени гласа и на лунната светлина различих две мои приятелки, които оживено спореха. По-високата се беше опрела на едно дърво, а по малката, застанала до нея, говореше:

— „Да, да, казваше тя, аз се гордея с моите приятелки, гордея се с това, че без да вземаме книга, имаме такива хубави бележки. Никак, никак не учим а как получаваме тези бележки всички се чудят! Това се казва способност! Други зубрят, зубрят, ала нищо не знаят".

По-високата я изгледа дълго и видях, как черните ѝ очи блеснаха на лунната светлина.

— „Пък аз бих уважавала най-горещо тази, която учи — каза тя и мелодичния ѝ нисък глас зазвуча пламенно. Кой ви е дал правото да се гордеете с това, което не е ваше? Вашите способности са Ви дадени от Бога, не за да ги унищожавате, а да ги развиете, използувате и принесете нещо на своя народ. Какво ще излезе в последствие от вашите способности, щом така нахайно ги пренебрегвате? Ако от ден на ден вие ги не развивате, най-сетне те ще заглъхнат, и от вас ще излезе едно „нищо"

— „О, колко уважавам, продължи тя, тези, които са имали силната воля и макар да не са имали тези неоценими Божи дарове, са могли да надвият на всички препятствия и да достигнат онова, което е било тяхна цел в живота! Колко глупаво е да мислите, че всичкото учение се състои в това, да издекламираш урока пред учителя си! Колко печално е, че не можете да вкусите от истинската прелест на науката, тогава когато напълно вдълбочени в уроците си, почувствувате тези мощни истини, тази дълбочина, която поразява ума, тези все по нови знания, които проникват в душата ти, като светли лъчи и които те омайват пяла! Колко интересна е борбата, когато със силата на волята си надвиеш и своя недоразвит ум и своите неголеми способности и се издигнеш! Колко е красива тази воля, това постоянство когато, устремила очи към своята светла цел, надвиеш всички бедствия, премахнеш всички опасности и най-после си отдъхнеш силна и горда, че си могла да достигнеш това, за което си мечтала! Блаженни са тези, които притежават тази воля! Те ще бъдат силните в живота!"

„Защо някои се толкова разочароват и отчайват още от сега, в тази крехка възраст, която прилича повече на блян, отколкото на суровата действителност? Какво значи, че те не напредват тука, в училището? Нали те тук трябва да създадат това непоколебимо постоянство, тази воля, които, именно, ще им бъдат нужни в неизвестното бъдаще, което им предстои?"

„О, не. Недейте се срамува, когато Бог не ви е дарил със способности — раззийте се, доколкото можете, без да ги имате. Срамувайте се тогава, когато така нехайно сте захвърлили този Божествен дар, ако го имате. Вкусете от истинската прелест на науката — което може да стане и *със* и *без* способности — и не се страхувайте за себе си. Създайте си воля, характер! Бъдете непоколебими, независими, гледайте напред, имайте вяра в бъдещето и вие ще успеете!"

БЕЗПРИЮТЕН.

О, ВСЛУШАЙ СЕ...

Мелодия тжжна, в зачернена младост,
на лиха измена и зла изненада,
засени простора на моята радост.
Измамен — в мжгли непрогледни
аз губя надежди последни!...
Живота ми, дево, пропада,
че струни на зла изненада
мелодия ронят за минала радост —
мелодия тжжна в зачернена младост!

О, вслушай се, дево, в таз песен злокобна!
Унесен вжв нея, потжнал в забрава
аз крея, вжв мжка безбрежна и злобна
измжчен, немея и чезна...
И взора ми гасне вжв бездна
на рухнала радост и слава,
потжнали в мрак и забрава,
покрити навеки от сянка задгробна...
О, вслушай се, дево, в таз песен злокобна

КЖМ НОВИ СВЕТОВЕ.

Навеки сбогом, тжжни брегове —
владения на тихата печал.
Веч самотата ви мене зове,
че тайната ви аз сжм разгадал...
О, сбогом, тжжни брегове!

Когато бледата луна в нощта
разсипе жар над пенести вжлни,
тогаз, заключен в мрачна самота,
оплаквах отлетелите си дни
в сбятията на нощта.

Но ето, днес попжтни ветрове
напжтват кораба ми кжм земи
на светлите мечти — кжм светове
де нема плач и тягостни тжми
натам ме тласкат ветрове!...

Анемона.

СЕМЕН ЗОВ.

Кржз тиха тжга сиротни джрвеса ронят кжрвави сжлзи — пурпурна роса.

А в безпросветната тжмнина на нощта чертае се странна фигура, странната фигура на смжртта.

И ледено бездушна, с властно-морен жест тя зове, зове ме с сжсжка на вечната зимя и бледа, с смразяващи две очи ме гледа и зове, и киска се!.. Тя, вечната смжрт що води във гибелен пжт.

И цжфнаха голями ледени цветя в градината на моята душа.

И скреж заскрежи, смжртно-бавно, нежните листца на дивната лилия, що бе цжфнала през дни на знойни лжчи.

А те, нежните листца, смразени, сразени едно по едно бавно мреха...

— — —

И вей неспирно повей на смжрт в градината на моята душа и звани скжрбно акорд на чуден звжн.

Звжн на смжрт!

СЛОВА ЖА ОТДАВНА УМРЕЛИЯ ЖИЖИЛИЯ ХУБРА.

Бурна нощ. Сам сжм. Тжй странно сам!
Бурята ечи...
Цял свят се е приютил в уютни жилища.
Аз нямам дом...
Душа?!
Аз нямам душа. Аз сжм тяло само пжт. Аз сжм мраморно изваяние!
Заключен вжв висока кула, аз вия и вопия ведно с бурята...
Пред мен градят, забулен с мжгли сжс светящи очи, подобно на ранен звяр, от време на време глухо рве...
— А защо си сам захвжрлен в тая висока кула?
— Защото бях долу, и рекоха ме луд, аз се смях, защото всички не беха, всички без един! Но уви! И този един злата, всевластна сждба заслепи и Той една невинно бяла утрин, пълна с сребжрни мжгли, ме заключи в тия висини.

А нея сутрин се роди моята нещастна щастлива душа. Се роди и умря...

Аз нямам дом, аз нямам душа.
Аз сжм старинно мраморно изваяние, захвжрлено в жгъла на граматен музей.

Анемона.

ЖИВОТЖТ Е СЖН.

Животжт е сжн...
Калдерон.

Навжн подели вихрен танц, болни листа разправят нечута легенда, легендата за вечния сжн...

По студените есенни листа се уливат дждовни капки и падат... И всяка паднала сжлза заспива с печалния спомен на безумни дни.

Нима всичко не заспива?... В душата ми прониква влагата на болна, болна есен.

Нима всичко не води нататжк, нима всеки лист не шепне за вечен сжн, за бяла смжрт?..

Нима!

Нощта е тиха и посред сжнната умора на кждравата есен, долитат кат спомен тихи звуци... Някой плаче, чуваш ли?

О! Безумец изплаква в виджра на вихрена буря болката на душата си и в скржбта на есенния сжн той дири покой на сжрцето си.

Морна есен пада, а болни листа разправят нечута легенда, легендата за вечния сжн...

Животжт е сжн, и смжрта не ще го пробуди, защото смжртта е сжн, всичко е сжн!

Болни листа плачеха за отминалите дни, бедните болни листа!...

Анемона.

ПРАЗДНИКА НА СМЖРТА.

Кжсна есен — кжсен ден проплака
На безбрежен в скжрб замрежен сжн;
А над кждрава одежда, лист по лист нарежда
И през скжрбен сжн звжни
Звжнжт на ранна смжрт.
О, нежен звжн звъни през златен сън!
Саетжл звжн разбулва нежен сжн!
И през сребжрни зари, екват тихи стжпки,
Стжпките на миналите дни.
О, през бисерни сжлзи, плачат дните неживяни!

Чуваш ли?
Ранна скжрб звжни на страшна смжрт.
В болката на есенния сжн премина любовта ни,
И безутешни листи покриха с златен прах
Навеки любовта ни, навеки радостта ни.
О! морна скжрб и разплакани златни листа
Покриха в студен саркофаг
Невинно-бледа любовта ни
Навсегда — през кжсната траурна есен — навсегда!

А над безкрайния есенен сжн
Траурен звжн прозвжни
Празника на смжртта!...
О, мжртвата нощ ще разлюби
И с трепетен звжн ще пробуди
Любовта ни и светлия сжн.

Есен е...
Ранна скжрб вещае страшна смжрт.
О, бледа, бледа есен!
О, недопета, тжжна песен!...

Д. ЗОГРАФОВ.

Песимизма в страниците на „Рилски Шепот".

Неотдавна чух от някои лица, които имат присърце добрия вървеж на нашите училища, че „Рилски Шепот" им прави тягостно впечатление с песимистичната струя, която лъха от него. Те ме запитаха не мисля ли, че това меланхолично настроение, с което са проникнати повечето от поетичните опити на юношите — сътрудници на списанието — че това настроение е признак на нещо неправилно и неестествено в развоя на нашата учаща се младеж?

И без това из сам забелязвах, че още от първия брой на настоящата си годишнина „Рилски Шепот" — може би, съвсем случайно — е станал изразител на един мрачен песимизъм. За да не бъда голословен, ще дам само няколко примери, за да се види до колко меланхолията е станала драга гостенка — не гостенка, а квартирантка — в страниците на „Рилски шепот."

Нека вземем първия брой:

В „Трепети" от „Сам сънувам"(стр. 6), скръбта разпиля своя тъмен плащ:

„Сам. Мрак. Крилата студена *Надежда всяка вечерна*".

„Аз съм сам. Аз страдам! . И бавно глухнат отчаяни слова. . ." „Душата стене окована в вериги железни. Стене прикована от черна мъка."

В „Трепети през странно посребрена лунна нощ" (стр 7) срещаме още по-меланхолични картини:

„. . . В зачатието на всяка дума *да влее отрова*"

„. . . та чужди хора с наслада *да пият от черната отрова и в усмивката на смъртта да намерят некакво на сетния покой*! . ."*(стр. 8).*

„В далечна страна, под *скръбната сянка на плачущи върби*, аз знам *самотен гроб*. . ." („Меланхолия" от Боян Димитров, стр. 16). И найсетне в „Сянка балада" от Виктинг (стр. 17) меланхолията ни гледа с разпилени очи от пълните с нежна и пристрастна поезия стихове:

„Уморена и бледа луната ще отмине . . . *Разлюбена, мъртва луна*" . . „Че воля и страна навеки в забрава ще спи . . ." и пр.

В третия (настоящия) брой стиховете на Анемона, които много напомнят по настроението си „Сянка балада" на Виктинг, съдържат още по-ярко изразена така

Изразите, които приведох до тук, са предостатъчни да потвърдят мисълта, която изказах в началото на тая си статийка. Как да си обясним факта, че песимизма е сякъл толкоз гнездо в душите на нашите млади поети около „Рилски шепот"? — Преди всичко с тяхния темперамент, който им рисува всичко в мрачна светлина. Може-би съдбата е била мащеха спрямо тях, рано ги е лишила от нежна майчинска милувка и още от крехкото детинство е влила няколко капки отрова в тяхните сърца. Може би, суровата мизерия им е показала бодлите на живота преди те да се насладят от благоуханието на розите му. Друга причина е, струва ми се, това, че почти всички тия поети са лирици. Редко изключение правят само „Сянка балада", „Привечер" и „Souvenir", в които епичният елемент е повече застъпен. — А лириците са скръбни главно, защото творят под влиянието на няколцина модерни наши поети, като Яворов Теод Траянов, Ник Лилиев и отчасти на Ник. Райнов, Ем п. Димитров и Хр. Ясенов. Впрочем песимизма на Траянов напоследък значително се е изпарил, а Райнов не е бил никога дълбок песимист. Мировата скръб и любовните мотиви с отзвуци от Ед. По, Бодлер, Пшибишевски, О. Уайлд, Д' Анунцио, Кн. Хамсун, П. Лоти, П. Верлен, К Тетмайер и др. държат в плен и повечето от оформените наши лирици с широка известност, та никак не е чудно, че впечатлителните юноши се възхищават от всичко, що е модно в нашата днешна поезия.

Доколкото темперамента на младите поети около „Рилски шепот" е трагичен и доколкото песимизма е у тях една философия, бликаща от тяхната телесна и духовна природа и от условията, при които са се развивали до сега, той е искрен израз на тяхните мисли и чувства, стремежи и разочарования; но доколкото той е навеян от тяхните поетични образци, от онези поети, които им служат, като водачи и идеал в тяхното художествено творчество и литературно самообразование, този песимизъм е книжен и повърхностен, непреживян с всичката дълбочина на чувството, а по-скоро доловен с интуицията на едно живо, пластично въображение И аз бих желал да открия у тях втория извор на песимизма. Тогава по лесно бихме могли да се надеем, че те с течение на времето, щом закрепнат и щом си уяснят всестранно живота, ще го захванат, като дреха, която са надраснали и ще приложат силите си, свой ум и воля за придобиване повече културни ценности в живота и за създаване на нови такива, доколкото са способни за това.

Песимизмът е най грозния бич за нашата учаща се младеж: той я хвърля в безплодно уныние, в апатия и често пъти в крайно нежелателни пътища. Той погубва много чисти и ценни души. Дълг е на всеки съзнателен българин, който милее за доброто на нашето младо поколение и за бъдещето на нашия народ, да се бори с всичките си сили против тая язва, която гнети толкова млади души у нас.

Прочее, стига мрачно отчаяние, стига уныние! Юноши, пред вас е живота! Той е многолик, той е грозен, той е безпощаден, наистина, но само за онзи, които отпускат малодушно ръце и клюмват глава пред неговата грозота. Но, вие, о млади души, пълни с ентусиазъм, с благородни устреми и гореща преданност към родината и към цялото страдущо човечество, елате да си подадем дружно ръце, да се сплотим за борба с невежеството, с греха и неправдите в света, да почерпим сила и бодрост, вяра и твърдост в нашия упорит труд, в знанията, които ни дава науката, във великите примери за геройчни подвизи и скромно себеотрицание на стотици и хиляди труженици на мисълта, науката, религията и изкуството, да вдигнем високо факела на истината, правдата и човещината и, осиян от светлината на Христовите велики начала да погледнем смело и бодро живота в очите: тогава света няма да ни се вижда безмислен хаос, а стройна симфония — не глуха пустиня, а живо поприще дето има място за всеки благороден порив, за всяка честна мисъл, за всеко искрено човешко дело Това е моя позив към вас: не гледайте болното в живота, а здравото, не старейте преждевременно, а дигнете бодро глава и поздравете слънцето на бъдещето, засиялото утро на новия, радостен и пълен с труд за благото на вашите близки, на вашите братя живот! И тогаз вместо да се чува унилия звън на погребални камбани или охкането на клюмнали сърца, ще се разнася бодрата и гръмка песен на веселите юноши, които смело гледат пред себе си и за които живота е висок планински връх, озарен от хумнните лъчи на надеждата и свободния труд.

В. А. РАДЕВ
От името на цялия Р. К-т.

Песимистичната поезия във вестника ни.

(По повод и в отговор на статията на г-н Зографов).

Редакционния комитет на „Рилски Шепот" тази година беше приятно изненадан да получи от *двама* ученика от средните класове на гимназията ни онния работи, които са печатани до сега под различните псевдоними: „Орхидея", „Сам сънуван", „Сам блещуван", „Боян Димитров", „Викинг" и „Анемона" и против които е писана статията на г-н Зографов. С прискърбие узнаваме факта, че тия най-хубави работи в вестника — никой, който добре се вгледа в тях, като вземе под внимание, че са работа на *юноши*, не може да отрече у тях известно достойнство — са го направили *нагостен* с „песимизма, който лъха от тях" — както казва в статията си г-н З. Ласкаен от надеждата, че не всички споделят мнението, изказано от нашия преподавател. аз ще се опитам да отговоря на г-н З. до колкото той засяга „Шепота", работите, за които е дума в него и тяхните автори. Обвинението, което г-н З хвърля върху нашите автори, че те подражават на редицата лица, които — макар и противоречиви едни на други — е изброил в статията си, аз нямам да критикувам, нямам да отхвърлям, защото то само по себе си пада от начина, по който той разглежда въпроса. Аз нямам обстойно — а само толкова, доколкото той в основата си трябва да се отрече — да говоря и върху още *песимизм на младежта*, на който г-н З. — в отклонението си от основната тема „Песимизма *в страниците на Рилски шепот*" — основава своята статия.

Господин Зографов разглежда песимистичната струя в „Рилски Шепот", като „нещо неправилно и неестествено в развоя на нашата учаща се младеж". — Да се взима повод от поетичните опити на двама или няколко ученика, — на които, при това, не липсва нищо от признаците, които са съпровождали през това им време всички онзи, които г. З споменва в статията си, — за да се говори върху песимизма на цялата учаща се младеж, не е — поне според мене — много за предпочитане. Дали учащата се младеж е пропита с оня песимизъм, който е вреден за нея и за който именно г-н З. говори в статията си е въпрос, в който аз, като ученик, самсем не съм съгласен с автора. Грамадното болшинство от учащите се са все още оптимисти, все още такива, които мечтаят за своята бъдещина с всичкия жар на младенческата душа, все още такива за които често обичат да казват: „те строят въздушни кули". Това не може да се отрече и именно поради тази причина г-н Зографов не е прав в статията си, да апелира към *младежите* да остават и презрят един песимизъм, който фактически не съществува у тях. Въпроса тука е за песимизма на *няколко*, забележете *няколко*, младежи, които имат щастието или нещастието да се опитват и да експлуатат в опитите си да творят *поезия*, имат наклонността да дирят пътя си в едно изкуство. Когато това е така, трябва ли ние да разглеждаме тяхният песимизъм, като нещо „неправилно и неестествено"? — Не. Психологията на поета — а г-н Зографов на няколко пъти в статията си ги признава и нарича такива — е различна, твърде различна от оная на обикновения смъртен Щом като те — нашите едновъзрастни сътрудници — са се заели да пишат поезия и щом като тя е липсна от големи недостатъци — това показва, че те все-таки имат *нещо* в душата си различно от другите хора. А тогава крили ли са те, че това различно-нещо им показва живота по-другоо аче от онзи, какъвто се вижда на останалите човеци, че те виждат живота такъв, какъвто си е и пишат именно това, което ги вълнува, което чувствуват, което усещат? Защо г-н З. ги разглежда само като поети подражатели на ония всезнаещи

сили у нас, чиято поезия лъха също такова настроение? — Действително, подражанието у младите начинаещи с школа, но то не е нещо необикновено — напротив, много естествено и логично е: никой не може да ходи, например, преди да е видял как става това — но защо да не разгледаме нашите сътрудници като такива, каквито сам г. Зографов ги обяснява в първото си предположение — „Може-би съдбата е била мащеха спрямо тях, рано ги е лишила от нежна майчинска милувка и още от крехкото детинство е влила неколко капки отрова във тяхните сърца"? Неестествено ли е да разглеждаме тяхния песимизм не като такъв, какъвто г. З. го разглежда – песимизм „навеян от тяхните поетични образци, от онези поети, които им служат, като водачи и идеал в тяхното художествено творчество и литературно самообразование" — а като такъв, какъвто той признава, че може да бъде, но неизвестно защо го отхвърля (в смисъл, че не одобрява песимизма у авторите) — а именно като „искрен израз на тяхните мисли и чувства, стремежи и разочарования", което се обяснява с „Доколкото *темперамента* на младите поети около „Рилски Шепот" е *трагичен* и доколкото *песимизма е у тях една философия*, блика от тяхната телесна и духовна природа и от условията, при които са се развивали до сега"? Колкото г. Зографов има право да ги упрекне, като излиза от първото — току що цитирано — схващане за песимизма им само като подражание, самите им творби ни дават на помощ с още по-голямо право да твърдим, че това не е така, че песимизмът у тях не е просто копие, не е „книжен и повърхностен . . . долозен с интуицията на едно живо въображение", а че е „една философия", един истински „искрен израз на тяхните мисли и чувства". Аз ги познавам много добре, за да твърдя с положителност това. Та и може ли да бъде друго-иче — може ли хубавата „Синя балада" на единия от тях или «Трепети» на другия да бъдат просто копие на онова, което признати вече таланти—Теодор Траянов или Николай Лилиев, например — само за това, че са се родили по-рано, са показали в поезията си? Какво ни пречи да видим и у тях (нашите сътрудници поети) искреност и преживяване, още по-вече като имаме пред вид, че и Траянов и Лилиев са били юноши, гимназисти? — Не. Доколкото г-н Зографов се страхува *от песимизма у младежта* — което пък е неоправдано в действителност — като песимизъм, който води „често пъти в крайно нежелателни пътища", — той е прав; но доколкото неговите мисли засягат *поетите* изобщо — или онези, за които е дума, онези, които предизвикаха статията му — и песимизма, що лъха от тяхните творби, и доколкото неговия позив за избягване от този песимизъм се отнася до тях — той не е прав. Не мисли ли г. З., че една поезия на радостта, на оптимизма — каквато би била онази, която ще пишат нашите поети около „Рилски Шепот" ако послушат позива му — ще бъде лицемерна и ще убие у тях желанието за работа (такива хора обикновено не харесват онова, което не чувствуват, а щом не харесват работите си, те ще престанат да ги пишат) и ще атрофира тяхните чувства, тяхната интуиция и замах на работа и не страхува ли се г-н З. от това? Ако той отрича изкуството, когато то е пропито с неща, които не харесва не само той, ами цяла част от обществото, например — това е друг въпрос, но за всички, които у възвишената поезия, независимо от „струята", що лъха от нея, виждат само поезията, у едно истинско изкуство виждат само него —между които съм и аз — нас ни е страх, че статията на г-н Зографов не ще докара добри резултати за случая и особено за нашите млади поети

Що се отнася до мнението на г. Зографов, че тая поезия е „болна поезия" — което прозира от статията му, а аз лично съм го чул от него— и като такава не трябва да ѝ се дава път, аз ще кажа само следното Дали това е така и защо аз, например съм на противно мнение — тук не е въпрос да се доказва, а онзи, които мислят, че тя е такава, аз искам да убедя да не отчайваме нейните автори сега, защото след време възможно е те да се променят. Ето що казва по въпроса един от цитираните от г. З. поети — К. Тетмайер (след като доказва, че „животът е бездна, от която няма изход")—на онзи, които всячески искат да се отърват от нея: „. . има само един изход от нея *безропотната покорност*". А като имаме пред вид, че „нашите поети"-попаднали в тая бездна, са *юноши* — тогава, когато „безропотна покорност" у тях не съществува — нека ние не ги отчайваме и атрофираме, а да ги насърчаваме с надеждата, че когато те излезат из сегашната си възраст и станат *мъже* — когато „безропотната покорност" ще им бъде по присяща и когато *ентусиазма* и *идеалите* са по-пречупливи — те ще се отърсят от тая „надрасната дреха", ще напустнат пътя на тая „болна" поезия и ще бъдат здрави поети.

С. Д.

КОНЦЕРТА НА МУЗИКАЛНИЯ КЛАС.

На 11 ноември т. г. — по желанието на публиката повторен и на 18 с. м. — музикалния ансамбл клас при училищата ни даде своя пръв концерт в салона на голямата черква. Програмата беше: „Grosse Fantasie aus der Oper „Rigoletto" от Verdi и „Carmen-Potrourri" от Bizet, изпълнени от оркестра и неколко песни от сбирката „Messe" от Моцарт, изпълнени от смесения църковен хор.

Сравнен с който и да е от миналогодишните концерти, дадени от същия клас под ръководството на същия диригент — г-н Гончаров, — не може да не се признае един голям напредък от страна и на оркестра и на хора. Вземем ли под внимание, обаче, *едногодишната тренировка*, така да се каже, на тия две организации — ние очаквахме много по-вече от тях и онова, което чухме, съвсем не ни задоволява.

Прави впечатление, че оркестра — впрочем и хора—се впускат в много голями работи, работи, които физически са не по силите им. Коя причина ръководи това дяло — дали желанието да се изпъкне повече или манията само у едрите произведения да се намира хубост — незнам, но на това трябва да се обърне внимание. Състава на оркестра не му пречи с успях, с голям успях да изнесе някои малки, по-дребни работи — но може ли един оркестр, където свирят само 6 партии — I и II цигулка, пиано, хармониум, чело и бас — където няма нито един духов инструмент и нито един здрав свирач — може ли, питам, един такъв непълен, половин оркестр да изпълни с успях или поне както трябва, работи като „Si j'etais roi" или „Arlesienne", както направи миналата година, а още повече опери, като „Rigolelo" и „Carmen"? Естествено не: всякакъв успях е компроментиран преди още всичко да е излезло на сцената. Аз виждам у нашия оркестър едно хубаво място за упражнение на онзи, които се интересуват в тази насока, един хубав начин да разпространявзме най-красивото от изкуствата, като не изпускаме пред вид, че ние нямаме моралното право да компроментираме това изкуство, като го изкривяваме по некакъв начин. Моето искрено желание е г. Гончарова, като диригент, сам да обърне внимание на това и за напред да имаме удоволствието да слушаме малки работи, но така, каквито те действително са, а не голями, по само себе си хубави работи, които в изпълнение от нашия оркестр издребняват дотолкова, че стават неузнаваеми.

Сега за изпълнението на казаните две парчета. Преди всичко на оркестра му липсва *ансамбъл* и изпълнение на *пиано*. Така, при започване на „Seguedille" след „Chor der Strassenjungen" в „Carmen" дълго време се мина (два-три такта) докато всички партии попаднаха в темп. За забележване е факта, че обикновено първа цигулка бърза, отива напред, а пияното остава, закъснява. Същото нещо се случи през изпълнението на „Carmen" на неколко места, а особено се забележа при изпълнението на триолите в „Allegro"-то преди „Chant du Toreador" и некои места от самата нея. Много повече се забележа липсата на ансамбъл в „Rigoletto", макар че неговото изпълнение *изобщо* беше по-хубаво от онова на „Carmen". Особено лошо впечатление остана от втората част Allegro — от № 6, където самите първи цигулари не беха заедно особено в първите няколко такта и третата част от № 9 — Piu lento — там където пияното има едно хубаво соло, Като се изключат, обаче, всички тия недостатъци и това, че никъде и в двете работи оркестра не попадна в „пияно" и особено в „пиянисимо", както трябва, оркестра изпълни пиесите задоволително — толкова, колкото и самия състав му позволява. Особено заслужава похвала *силата*, хубавото изпълнение на „форте"-то, където и да било то и като се вземе под внимание силата на младите оркестранти, чистотата. Прочее при едно постоянство и по-голяма скромост при избиране на репертуара, оркестра има едно завидно бъдаще.

Какво да кажем за хора? — Почти същото, но в по-силни черти: репертуара извънредно труден, ансамбл в партиите почти никакъв, „пияно" и „пиянисимо" несъществуващи, а плюс това и малко нечистота. Като се вземат под внимание всички тия и към тях се прибави необикновено дългото време, което беше нужно за изпълнението им — 20 - 25 м. — и което много отекчи слушателите, хора претърпе една участ по-лоша от тая на оркестра. Не може да се отрече, че хубави, даже много хубави места в изпълнението на отделните песни имаше и то не малко — не съм добре запознат с песните, за да посоча и самите места — но общото изпълнение подрони тия хубави пасажи и впечатлението от хора не беше благоприятно. Единственият изход и тук аз мисля, че е задоволяването с по-лек репертуар и прочистване на хористите - баласт.

Това е, което накратко може да се каже за концерта. Дано следующите такива извикат за себе си по добри отзиви — такива, които ще издигнат и хора и оркестра на висотата, на която те трябва да стоят.

ЛИТЕРАТУРЕН ПРЕГЛЕД.

Д. З-в.

Добри Чинтулов.

(1822 — 86)

На 29 октомврий н. г. в цела България се отпразнува 100 г. от рождението на известния наш поет от доосвободителната епоха — Добри Чинтулов.

Роден в Сливен, той е произлизал от бедно, но трудолюбиво и почетно еснафско семейство.

Учил се взпърво на гръцки и черковнославянски в родния си град, в Търново и Букурещ; той сполучил, благодарение на своята скромност, трудолюбие и способности да привлече вниманието на родолюбивия покровители и с тяхна подкрепа да постъпи в херсонската духовна семинарии (Русия), която свършил през 1849 г. На следната година (1850) се връща в Сливен, където учителствува около 17 години, като през известно време е бил учител и в Ямбол. — Дейността на Чинтулова като учител и значението му като поет обстойно са изложени и посочени в следните книги: *„Юбилеен сборник на Българското нар. читалище „Зора"* в Сливен (София, 1910 г.); В. Пундев: *Добри Чинтулов* (София, 1922 г.); *„Сборник Добри Ив. Чинтулов"* (1822-1922), под редакцията на Н. Табаков (Сливен, 1922 г.) и в ред статии в сп. *„Светлина"* (г. IX. 1899, кн. 2 - 3); сп. *„Зора"* (г. I, № 13 - 14); в *„Утро"* (г. I, бр. 11 - 12) и др.

По случай юбилея на поета, появиха се и запазените негови стихотворения, събрани и издадени в отделна книжка (същите са приложени и към Сборника, редактиран от Н. Табаков, както и към книгата на В. Пундева).

Значението на Чинтулова за развоя на нашата литература, както и изобщо за доосвободителната епоха у нас е голямо: пръв е писал у нас (още през 1843 г.) стихотворения, проникнати с истинско чувство, пръв е заговорил пламенно и вдъхновено за свобода и борба с турската тирания. Стихотворенията му *„Стани, стани, юнак балкански*, от сън дълбок се събуди! . . .", *„Къде си, верна ти любов народна?* Къде блестиш в искра любородна? . . .", *„Българио, мила майко*, ще ли още ти да спиш? . .," *„Ветър вее, балкан стене*, Сам юнак на коня,— С тръба зове свойте братя всички на оръжие!. ." и др са се пеели през революционната епоха (1872 - 76 г.) като най-любими революционни песни и разпалвали в душите на борците за нашата свобода още ентусиазм, който ги е карал да посрещат с радост смъртта в неравната борба. Преди да се чуе гласа на Раковски и Ботева, на Любена Каравелов, Левски и Бенковски, из поробена България се носеше бодрия и благороден зов на Чинтулова за свобода и юнашка борба с тирана. Той зов пробуди и наелектризува духовете на хиляди смели борци. И днес още, като четем тези пълни родолюбиво чувство и идеализъм стихове, прости, но дълбоко преживени от поета, усещаме, че те заслужено са били в устата на всичко будно и живо в България през героичната доосвободителна епоха.

Поклон пред светлия дух на поета!

Д. З-в.

ГЕРХАРТ ХАУПТМАН.

На 16 ноември т. г. в цяла Германия тържествено бе отпразнувана 60 год. от рождението на най великия съвременен немски писател Г. Хауптман. Той се явил пръв път на драматичното поприще с драмата си *„Пред изгрев слънце"*, която е била представена през 1889 год. в Берлинския свободен театър. С нея Хауптман се явява най-мощен представител на натуралистичната драма в Германия. Под влиянието на Зола и Толстой, той представя в тази пиеса израждането на едно семейство под влиянието на алкоолизма. *„Пред изгрев слънце"* е извършила цял преврат на немската сцена: суровата грубост и дръзкия реализъм с които Хауптман е извършил някои отрицателни стремежи на живота повдигнали буря от възторг у едни и негодувание у други; нейното пръво представяне на сцената напомня по своя ефект първото представление на *„Хернани"*. На следния ден драматичния критик Теодор Фонтан писал възторжена критика за драмата на Хауптмана: „Безмислено е да се твърди, казва той, че липсва изкуство на онова, което се нарича „натуралистични суровости". Напротив тези суровости са белег на едно по-извършено изкуство. Хауптман продължава делото на Ибсена, като го разширочава. Всичко, от което се възхищават хората у Ибсена — новостта и смелостта на задачите, гениалната простота на езика, дарбата да се обрисува с няколко подбрани черти един характер, изкуството да се води едно действие и не по малко рядкото изкуство да се отстранява второстепенното, като се остави да съществува само важното, съществото — всичко това намираме у Хауптмана. Но, обратно, у него няма недостатъците на Ибсена: пророческия тон и вкуса му към загадките, които никой не се опитва да разгатне, защото и сами по себе си те са отегчителни".

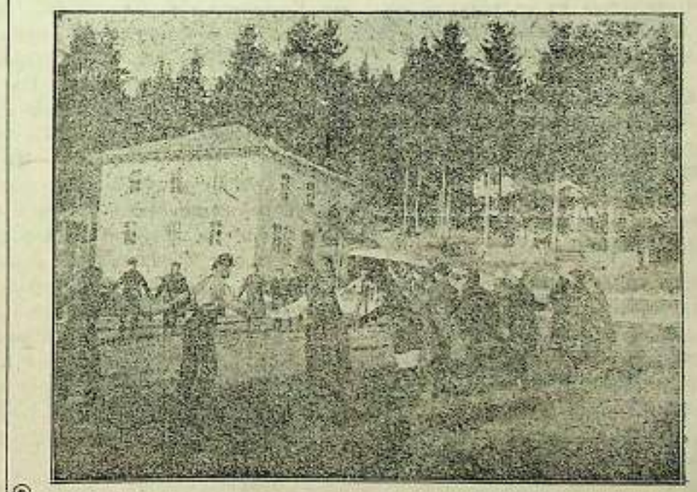

Цялата литературна дейност на Хауптмана — с малки изключения — е редица от успехи на сцената. Ще спомена най прочутите му драми: *„Празник на мира"*, в която се е отразил песимизма на Шопенхауера, осложнен с лично влияние от Ибсена и Зола, *„Самотни души"* (1891) една от най съчувствено посрещнатите драми на Хауптмана, *„Тъкачите"* (1893), образцова социална драма, в която автора е достигнал до върха на художествената си мощ; пълна с реализъм и движение, тя е едно от най-добрите произведения на натурализма в Германия. *„Колегата Крамптон"* (1892) и комедията *„Боброва кожа"* (1893), са незначителни.

С *„Възнесението на Ханеле"* (1893), последната пиеса от блестящия период на своето творчество, Хауптман изоставя натурализма (тази пиеса той сам нарича „поема на блена", а в пълното събрание на своите съчинения той я поставил между *„Драматичните приказки"*). *„Ханеле"* е мистично-символична поема, но в основата си тя все пак е натуралистична драма. Хауптман се клатушка в нея между материята и идеала. С *„Флориан Гейер"* (1896) Хауптман смело скъсал връзките си с натурализма, но от друга страна тази историко-социална драма напомня „Тъкачите". *„Потъналата камбана"* (1896) е символична драма, писана под влиянието на Ибсена. В *„Коларя Хеншел"* (1898) и *„Роза Бернд"* (1903) Хауптман пак се връща към натурализма — в тях символа играе второстепена роля, при това в тях се чувствува вече упадъка на драматичния му талант. *„Бедния Хайнрих"* и *„Елга"* са чужди сюжети, които Хауптман драматизува без особен успех. Същото трябва да се каже за *„И Пипа танцува"* (1906), чудновата драматична приказка. Нека спомена още драмите му: *„Михаил Крамер"*, *„Гризелидис"* (1908), *„Джка на Одисея"* (1914), *„Зимна приказка"* (1917) и *„Белия спасител"* (1917) — Хауптман е писал също и няколко повести и романи, най-добър от които е *„Безумно влюбен в Христа. Еманул V"* [1910] От едно пътуване в Гърция той е донесъл твърде хубавата си книга с пътни впечатления и спомени *„Гръцка пролет"* (1908).

По случай юбилея на Хауптмана, приятелите му издали един *„Хауптманов сборник"*, в който са сътрудничили немски и чужди писатели, между които и мнозина руси. Максим Горки припомня например, че драмите на Хауптмана са, може би, по-популярни в Русия, отколкото в самата Германия. Друг руски изтъква силното влияние, което Достоевски е упражнил върху мисълта и художествените похвати на Хауптмана.

Втория по величина днешен немски писател Томас Ман, автора на „Buddenbrooks", с право казал на Хауптмана: „Германия няма вече царе, но тя има един княз — княза на поетите — и той княз сте вий".

Ученичките и учениците в Чам-Кория през традиционния есенен излет на училищата ни (5 X т. г.) прекараха най-весело цялия ден в игри и хоро.

ХРОНИКА.

— **Закъснението** на този брой се дължи на класните и домашните, които съпровождат края на всеки срок — а такъв за нас беше края на месец ноември — и изпита, който редакторите осмокласници положиха същото време по математика. Понеже учениците и ученичките ще бъдат разпуснати за коледна ваканция на 29.XII т. г. — следующия брой няма да излезе тогава, а заедно с петия такъв в един екземпляр след коледната ваканция — към края на януарий ид. г. Просим извинение за всичко това.

— **На II Ноември музикалния** клас при училищата ни даде свой пръв концерт. Даваме на друго място критиката на С. Д. по него, макар че напълно не сме съгласни с него. С. Д. е показал вярно недостатъците на хора и оркестра, но е забравил да каже и ония места из пиесите, които се изпълниха много хубаво — напр. „Allegro moderato" от № 5 и цялия последен — 10-ий — № от „Rigoletto" в началото — „Prelude" — от „Carmen". Изобщо всичко беше задоволително. Тук му е мястото да се отбележи дебюта на оркестра — няколко по-малки пиески, които оркестра изпълни на срещата, свикана от нашата редакция при излизането на 1 брой от „Рилски Шепот" на 28·IX — чието изпълнение произведе възторг. Нашите поздравления на музикалния клас и особено на оркестра, за неговия явен напредък.

— **На 19 т. м. Въздържателната дружина** уреди своята първа беседа в „Общата стая" на мъжкото училище. След хубаво изпълнените литературно-музикални номера г-н Острандр говори върху значението на въздържанието за личността и обществото. За членове се записаха много ученички и ученици. Пожелаваме пълен успех на дружината — нека тя оправдае надеждите, които й се възлагат във уводната статия на този брой.

— **Напоследък настоятелно** се повдига въпроса за задължителното говорене на английски език в пансионите. От няколко седмици в девическото училище ученичките говорят само този език. Вярваме, че те сега ще бъдат по-съвестни от друг път — сега няма наказания, а всичко е предоставено на съвестта на самите ученички.

— **Ученическият съвет** в мъжкото училище проявява напоследък усилена дейност. Всяка събота заран, вместо сутрешната молитва времето е оставено за предоставяне решените в съвета въпроси на одобрение или разрешаване от всичките ученици. В девическото училище вместо Ученически съвет всеки клас си е избрал по две ученички трибунки, които ще се грижат за поведението и доброто на класовете.

— **Според едно решение** на управата на училището, на учениците от VIII кл., които полагат изпит по математика — алгебра и геометрия — чийто курс са свършили тази година, се предоставя избор: да продължат преговора от всички класове по математика, за да държат матура или да учат немски език. Това е посрещнато с одобрение от учениците от VIII клас. Разделението по такъв начин на *математици* и такива, които ще учат *немски език*, започва от 4·XII т. г.

— **На „Благодарителния ден"**, 30·XI училищата нямаха занятия. Всички почти американци бяха тук, също г. Халуей от Солун ни е гост. След благодарителната служба в черквата, в задния двор на мъжкото училище организацията на „Boy-scout"-ите има състезание между отделните „patrol"-и. За победителите имаше парични награди.

— **През месец декември** разните организации готвят своите вечеринки. Така „Спорт-клуб" ще даде Шекспировата трагедия „Отело" (за учениците от училището вече я даде вечерта срещу „Благодарителния ден"), а дружество „Развитие" готви за към 20-то число на месеца драмата на Гьоте — „Егмонт". Също и някои класове готвят вечеринки. В идущия брой ще излезем с подробни отзиви.

КНИЖНИНА.

В редакцията се получиха следните книги:

„Хиперион", месечно списание, кн. IV и V с следното съдържание: Иван Радославов: Христо Ясенов, литературен портрет. Иван Грозев: Семела, драматическа поема. Тодор Траянов: Елегии. Ханс Хайнц Еверс: Кривата линия, разказ. Превел от немски Вл. Полянов. Ем. п. Димитров: Корабници. Ив. х. Христов: Каин. К. Тодоров: стихове. Николай Хрелков: Стон. Сан. Заник. Людмил Стоянов: Трагедия на живописта (за изкуството на художника Борис Георгиев). Д. С. Мережковски: Микел Анджело. Превел Л. Стоянов. Ем. п. Димитров: Бергсон, философия на интуицията. Иван Камбуров: Йоханес Брамс — за 25 годишнината от смъртта му. Иван Радославов: Идеи и критика: Кирил Христов и неговата „антология". В отговор на няколко недомислия. Културен преглед: Томас Ман: Гьоте и Толстой — съкратено изложение. Карл Брйогер: Писмата на Р. Демел. Професор П. Кирхбергер: Айнщайн и Коперник. Ст. Митов: Владимир Димитров — Майстора.

„Хиперион" излиза под редакцията на Иван Радославов и Теодор Траянов и е издание на книгоиздателство „Хиперион". Адрес на редакцията и администрацията: Витошка 38, София.

Най-горещо го препоръчваме на всички.

„Християнско Милосърдие", кн. I — стихове от свещ. Ив. п. Михайлов, издание за в полза на Самоковското братство „Милосърдие". Цена 3 лв.

ПЕЧАТНИЦА НА КИТОВ И К. ТУЛЕВ-САМОКОВ